

Beat it, Iran

BEGRAVNINGAR BRUKAR säga mer om de levande än om de döda. Det är därför som antropologer ofta studerar begravningsritualer för att kunna förstå samhällen och civilisationer. Michael Jacksons död – eller snarare reaktionen som den frambringade i världen – avslöjade popikonernas makt över vår kultur.

Den kollektiva sorgprocessen som ägde rum i världen i form av återupplivande av gamla hits från 80-talet, hyllningar i kultursidor och kondoleansbrev från statsmän gav en inblick i hur stor inverkan konsten fortfarande har på våra liv. Den andra begravningen som ägde rum i somras var jordfästningen av protesterna för demokrati i Iran som utmanade det teokratiska etablissemang. Samma dygn som nyheten om Michael Jacksons död bröt ut, registrerade CNN och New York Times att sökningen på nyckelordet "Michael Jackson" matades in tjugofyra gånger mer än "iranska protester". De döda på gatorna i Teheran föll genast i glömska – Kungen av pop var död. Det kan framstå som cyniskt: att Michael Jacksons död plötsligt framstod som viktigare än iranska protester för demokrati. Naturligtvis var det medierna som hade ett finger med i spelet. Som journalisten Marielouise Samuelsson skrev i Dagens Nyheter den 29 juni, några dagar efter hans död: "Man prioriterade ned sådant som händelser i Iran till förmån för ikon-klyschor och känslösamma överdrifter om att en-hel-värld-sörjer. Vilket skulle bevisas av att en SR-reporter hittat 'ett 30-tal fans' på Sergels torg." Man kan alltså fråga sig om sorgen och chocken över Michael Jacksons död hade varit lika stor om inte medierna hade gett den så stor uppmärksamhet. Mönstret känns dessvärre välbekant och utmärkande för

vår tids nyhetsprioritering. Man kan vara ganska säker på att Neda Agha-Soltan, studenten som genom sin död blev symbolen för demokrati i Iran, kommer att vara bortglömd inom ett år – på samma sätt som de kämpande munkarna i Burma inte längre ägnas någon tanke.

De döda på gatorna i Teheran föll genast i glömska – kungen av pop var död.

SAMTIDIGT KAN MAN inte heller undervärdera Michael Jacksons arv. Han var en central figur i det sena 1900-talets historieskrivning. Det är tveksamt om vår tids samlade popkulturella uttryck hade varit detsamma utan honom. Det måste man också komma ihåg. Vår kultur hade behov av Michael Jackson – han var en produkt av våra känslor och önsningar. Som journalisten Richard Kim i den amerikanska tidskriften The Nation skrev: "Lodged somewhere between the superhuman and the alien, aspiration and disgust, Jackson was a grotesque reflection of our collective desires." Han var glädje, sorg, lust, avundsjuka och ilska – allting förpackat i en vitblekt kropp med svart peruk och gudalika danssteg. Den franska antropologen René Girard talar om "syndabocken" som måste finnas i varje samhälle för att kunna axla människors laster och synder. Utstötningen är central för vår kultur, menar Girard, och framkomsten av en "syndabock" är nödvändig för att hindra samhället från att slitas sönder av konflikter. Människor kräver sina offer, skulle man kunna säga. Kristus var en sådan. Häxorna under medeltiden hade också en sådan roll. I vår tid skulle man möjligtvis kunna tillskriva "Wacko-Jacko" en sådan funktion. Han var det freak som vi kunde såväl trösta oss med som häna för att kunna lasta av oss våra egna bördor.

NÄR MAN TITTAR tillbaka på tidningsrubrikerna dagen efter Michael Jacksons död – "Michael Jackson är död" – är det svårt att inte påminnas om inledningen i Främlingen av Albert Camus: "Idag dog mamma. Eller kanske igår; jag vet inte." Samma slags uppgivenhet och samtidigt lättadens suck.

Världen har nu lugnat ner sig. Alla förstår att Michael Jackson inte längre är med oss. Livet kan återvända till det vanliga igen. Förutom i Iran, förstås. Där har man andra döda att begrava.

Karl Eckhardt

KARL ECKHARDT

Lunds nya kläder

I Lunds ansökan om att bli Kulturhuvudstad 2014 talas det vitt och brett om att barriärer ska raderas, att nya mänskliga möten ska uppstå samt något som kallas "den femte friheten". I dagarna avgörs om titeln faller på Lund eller konkurrenten Umeå. Frågan är om det spelar någon roll?

Kulturhuvudstad 2014
Lunds kulturhuvudstadsansökan avgörs 8 september

I den österrikiske författaren Robert Musils berömda roman *Mannen utan egenskaper* planeras en manifestation för att återupprätta den österrikiska storhetstid som efter första världskriget tappades bort i de nya tidernas vimmel. Svepskället för denna "parallellaktion", som målet för de ivriga förberedelserna kallas, är lika närvarande som en konkret innebörd av aktionen är frånvarande.

Under devisen "för det gemensamma målet" visar sig det stora projektet vara inget mer än en spelplats för personliga intressen. Och ungefär som i mardrömmar där det mest meningslösa känns som det allra viktigaste, mår du illa av det hela.

JUST SÅ KÄNNS det också för den som läser om den arbetsiver, som med anledning av Lunds kulturhuvudstadsansökan, på sistone vikarierat för den gamla vanliga pärm- och mappledan i kommunkontorets kulvertar. Lunds ansökan är nämligen inget annat än stadens egna lilla parallellaktion.

Precis som det skrangliga kejsarriket Robert Musil beskrev då, är Lund nu också en plats förföljd av ett nostalgiskt eko från de framgångar som alltid ligger bakom staden, men sällan framför den. Med ansökan om titeln Kulturhuvudstad 2014 verkar man mest vilja få staden

att återigen *ha varit*, i stället för att helt enkelt låta den *vara*.

HYCKLERIET ÄR INTE heller det särskilt svårt att peka ut för den som nu missat det. Plötsligt avsätts många dyra miljoner varje år till arbetsområdet *kultur* – men i den definition av det lilla ordet som används exkluderas det som antagligen är Lunds enda verkliga kulturliv, det som lever genom strömmen av runt 30 000 kreativa studenter. Den nya kulturbudgeteringen ska med andra ord ske samtidigt med att nästan alla studenter hotas av nedläggning på grund av haltande ekonomi.

Ett litet smakprov på modern lundensisk kulturpolitik fick man då en av projektleddarna, Richard Willford, i P1 spekulerade kring Lund som Nordeuropas centrum för kyrkoopera. Samtidigt har pengarna för den årliga lilla julkonserten i Domkyrkan dragits in, med resultatet att vokalisterna numera får ställa upp helt ideellt. I en annan del av staden fick Lunds studenters filmstudio lägga ner sin löpande verksamhet under fjolåret då ingen kunde sticka till ett par hundra tusen. Men det är väl sånt som händer när kulturmännaden måste budgetpara 11 miljoner.

SJÄLVA ANSÖKAN, som till utseendet skulle kunna vara ett examensarbete på någon ljustimen högskola norr om polcirkeln på en kvällskurs i creative-

någonting, är naturligtvis ett litet mästerverk av kulturpolitiska floskler. Under helvetica-typsnittets beskydd förklaras det att barriärer är dåliga, att mänskliga möten är bra, gräsrotsrörelser nyttigt, ungdomar viktiga etc. Man vet också att det mest kulturella som finns är tatueringssubversiva människor som tillbringar dagarna på kaféer där det går att läsa senaste heta numret av tidskriften Vice.

GUSTAV LINDER

Redigering: Matilda Lundahl

I dagarna avgörs det om titeln Kulturhuvudstad 2014 går till Lund eller Umeå.

Därför är också halva Café Arimans interiör, personal och stammis-stab med precis noggrannhet dokumenterad i de överexponerade fotografierna. Allt för att ge Bryssel en uppfattning om precis *hur* kulturellt Lund kan vara, bara man *vill*.

EN ANNAN ANSÖKAN hade inte ens behövt en hel sida men ändå träffat närmare målet. Den hade inte behövt hälften av den nuvarandes budget men antagligen ändå haft dubbelt så stor betydelse för

Lund som kulturstad. För några miljoner per år kan man nämligen hålla sig med både en konstnär i residence med kinesiskt namn som "utforskar gränzoner" eller något liknande. Och ännu bättre en, håll i er nu, fast anställd ensemble på stadsteatern, något som Lund, till skillnad från Dalateatern, inte har. Kanske inte mycket, säger någon, men ändå mer än det som nu är utlovat, nämligen en "femte frihet" – under ett år.

DEN STORA AKTIONEN för kultur som nu

förbereds i din närhet kommer alltså visa om ett begrepp som "den femte friheten" kan betyda någonting överhuvud taget. Än så länge är tyvärr till och med ett ord som "parallellaktion" snäppet bättre.

Däremot kommer kulturhuvudstads-titeln inte göra någon säker på att den unika sorts kulturverksamhet som alltid utmärkt Lund, men som också alltid tagits för given här, kommer överleva.

För Lunds kultur måste i slutändan vara novisens kultur, där steget mellan lek och profession ges den sällsynta

trygghet som skuggan av ett stort universitet och slappa studier erbjuder. Att Smålands nation låter ditt ostämde band spela för en ensiffrig publik, att Galleri Pictura kan tänka sig ställa ut din rätt löjliga konst, att Ordkonst publicerar dina brandfarligt torra essäer, eller för den delen att den här tidningen fortsätter ge utrymme åt en artikel om kultur. Lunds nya kläder kommer nog framförallt imponera på skraddarna själva.

TEXT LUDWIG SCHMITZ
ILLUSTRATION JIMMY BUSSENIUS

Var är de svenska mysydeckarna i teve?

Högsången för brittiska tevedeckare är slut. Det dröjer till nästa år innan vi får träffa kommissarierna Foyle och Barnaby igen. Av någon anledning är de småputtriga brittiska kriminalserierna kioskvärtarpopulära här i Sverige och då kan man fråga sig varför vi inte satsar på att producera egna mysydeckare för teve istället för att göra serier och filmer med bistra män som

Kurt Wallander och Van Veeteren. Därför föreslår jag att någon snarast filmatiserar Jan Mårtenssons kriminalromaner om den stillsamma antikhandlaren Johan Kristian Homan, som alltid lyckas hamna i vägen för de mest gruvliga brott. Homan-deckarna har mycket gemensamt med de brittiska deckare som svenskarna håller så varmt

om hjärtat. Behagligt tempo och en känsla av att hur farligt det än blir så kan man ändå snart sitta hemma med a nice cup of tea, eller som i Homans fall, kaffe ur en gammal silverkanna. Det har kommit ut en Homan-deckare om året sedan 1973 så det finns alla förutsättningar för en långkörare à la Morden i Midsomer. Svenska folket vet inte vad de går miste om.

GUSTAV LINDER

Supernaturella supermodeller

Bläddrar man igenom en modetidning i dag kan man försäkra sig om att allt är väldigt retuscherat. Men nu märks en trend i motsatt riktning. Det började med en oretuscherad Kate Moss på omslaget till New York Times. Strax därefter följde franska Elle den naturliga vägen och lät tre oretuscherade medelålders kvinnor fronta numret.

Alla tre förevigade av fotografen Peter Lindbergh. Nu är det Harpers Bazaars

retuscherat. Men nu märks en trend i motsatt riktning. Det började med en oretuscherad Kate Moss på omslaget till New York Times. Strax därefter följde franska Elle den naturliga vägen och lät tre oretuscherade medelålders kvinnor fronta numret. Alla tre förevigade av fotografen Peter Lindbergh. Nu är det Harpers Bazaars

LINE JEPSSON

Redigering: Matilda Lundahl

E-boken kan bli årets julklapp

Till julen väntas e-boken lanseras i stor skala i Norden. Den senaste varianten, av märket Kindle, är inte ens hälften så stor som en pocket men rymmer alla Harry Potterböckerna – gånger tusen! Det är mer än de flesta svenskar hinner läsa under ett helt liv. Dock inställer sig frågan om folk verkligen kommer vilja läsa sina favoritböcker på en batteridriven plastsärm med samma utseende som en Iphone. Kanske borde de stora tillverkarna av e-böcker, Amazon och Sony, försöka hitta

en målgrupp som alltid släpar runt på tunga böcker och som kan läsa samma bok tre gånger på raken inom loppet av en månad utan att reflektera över vare sig bokstävornas mikroskopiska storlek, märkliga typsnitt eller försunbara färgton i förhållande till boksidorna. Målgruppen finns. Synd bara att de flesta studenterna som skulle behöva ett portabelt bibliotek å la gameboy förmodligen inte är tillräckligt köpstarka.

VICTOR Z. HAHN